

ZEGARY SŁONECZNE

Zegar słoneczny – przyrząd astronomiczny określający czas w godzinach na podstawie pozycji Słońca, przez wskazanie cienia rzucanego przez nieruchomy wskaźnik na powierzchnię tarczy z podziałką godzinową, umieszczoną na ziemi, posadzce, ścianie budowli lub postumencie.

Gnomon stanowiący pierwowzór zegara słonecznego, na półkuli północnej wskazuje Gwiazdę Polarną, czyli w przybliżeniu biegun niebieski. Z tego powodu pod różnymi szerokościami geograficznymi tworzy różny kąt w stosunku do płaszczyzny tarczy. Dzięki temu uzyskiwana jest największa długość cienia i zegar wskazuje w miarę dokładny czas lokalny niezależnie od pory roku (klasyczny zegar słoneczny wykazuje okresowy błąd do ± 15 minut, związany z nachyleniem ekliptyki do płaszczyzny równika niebieskiego).

Gnomony budowano od ok. 3000 lat p.n.e. w Egipcie, Mezopotamii, Chinach oraz Indiach. Wznoszone były na placach publicznych. Obecnie wiele z nich zdobi stolice świata, np. Paryża – Plac Zgody, Rzymu – Plac Montecitorio (Solarium Augusti – największy zegar słoneczny na świecie) czy Londynu – Doki Św. Katarzyny. W zegarze słonecznym usytuowanym przed Pałacem Kultury i Nauki w Warszawie funkcję gnomonu pełni człowiek, który stojąc w odpowiednim miejscu na tarczy, rzuca cień własną sylwetką na eliptycznym cyferblacie.

Zegary słoneczne były używane od starożytności, a rozpowszechniły się w latach 604–606 po wydaniu przez papieża Sabiniana nakazu umieszczania zegarów słonecznych na dachu każdego kościoła, według których regulowany byłby czas nabożeństw. W Polsce za najstarsze uważane są dwie tarcze zegarów słonecznych umieszczone na skarpie kościoła w Strożyskach.

Muzeum Zegarów Słonecznych w Jędrzejowie, założone przez Feliksa Przytkowskiego jest największą w Polsce i trzecią na świecie placówką tego typu.

REGULAMIN

ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ PTTK

„NA TROPIE ZEGARÓW SŁONECZNYCH W POLSCE”

I. POSTANOWIENIA WSTĘPNE

1. Odznaka Krajoznawcza PTTK „Na tropie zegarów słonecznych w Polsce” została ustanowiona i jest nadawana przez Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie w celu spopularyzowania walorów krajoznawczych, turystycznych i historycznych zegarów słonecznych, a także ocalenia od zapomnienia, przynajmniej niektórych z nich.
2. Ustanawia się cztery stopnie Odznaki, które można uzyskać jedynie w podanej kolejności:
  - Popularna,
  - Brązowa,
  - Srebrna,
  - Złota.
3. Wygląd, wymiary oraz materiał, z jakiego jest wykonana Odznaka określa Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie.
4. Ogniwa organizacyjne PTTK, działacze i członkowie PTTK powinni czuwać nad rzetelnością zdobywania Odznaki i jej odpowiednią rangą.

II. WARUNKI ZDOBYWANIA ODZNAKI

1. O Odznakę może ubiegać się każdy kto ukończył 7 lat, po spełnieniu warunków określonych niniejszym Regulaminem, również nie będąc członkiem PTTK.
2. Osoby niepełnoletnie mogą zdobywać Odznakę tylko pod opieką osób dorosłych.

3. Czas zdobywania poszczególnych stopni Odznaki nie jest ograniczony.
4. Wyższe stopnie Odznaki można zdobywać bezpośrednio po spełnieniu wymagań na stopień niższy Odznaki.
5. Obiekty zwiedzone ponad normę, ustaloną dla danego stopnia Odznaki, będą zaliczane na poczet Odznaki wyższego stopnia.
6. Dopuszcza się zaliczenie na poczet Odznaki udokumentowanych obiektów zwiedzonych przez turystę przed ustanowieniem Odznaki i wejściem w życie Regulaminu, w liczbie do 50% na każdy stopień odznaki.
7. Dokumentacja, o której mowa w pkt. 6. powinna być sporządzona zgodnie z zasadami zawartymi w rozdz. IV. Honorowane będą wszystkie potwierdzenia uzyskane przez turystę w toku zdobywania innych odznak, np. w formie kserokopii odpowiednich stron w książeczkach-kronikach tych odznak.

III. WARUNKI SZCZEGÓŁOWE

1. Podstawą przyznania Odznaki jest zwiedzenie ustalonej dla danego stopnia odznaki liczby obiektów oraz spełnienie warunków dodatkowych określonych niniejszym Regulaminem.
2. Odznakę można zdobywać na terenie całego kraju podczas wycieczek krajoznawczych lub dowolnej dyscypliny turystyki kwalifikowanej.
3. Odznakę zdobywa się zwiedzając określoną w tabeli liczbę obiektów uczestnicząc w indywidualnych wędrownkach oraz zbiorowych imprezach turystyczno-krajoznawczych.
4. Minimalna liczba obiektów potrzebna do zdobycia Odznaki nie może być mniejsza niż liczba przedstawiona w tabeli dla poszczególnych stopni.

Stopień Odznaki	Wymagana liczba obiektów
Popularny	25
Braźowy	50
Srebrny	75
Złoty	100

5. Muzeum Zegarów Słonecznych w Jędrzejowie jest obiektem obowiązkowym na stopień złoty Odznaki. Muzeum można zaliczyć przy zdobywaniu poprzednich stopni Odznaki.
6. Obiekty zaliczone na jeden stopień Odznaki nie będą zaliczane na wyższe stopnie Odznaki.
7. Przewiduje się możliwość wykorzystania dla celów krajoznawczych, informacji o zegarach słonecznych, zawartych w książeczce-kronice Odznaki.
8. Obiekty zwiedzone podczas zdobywania Odznaki mogą być jednocześnie zaliczone na inne odznaki krajoznawcze i odznaki turystyki kwalifikowanej, pod warunkiem spełnienia wymagań zawartych w regulaminach tych odznak.

IV. ZASADY POTWIERDZANIA ZADAŃ

1. Podstawą do ubiegania się o przyznanie Odznaki jest książeczka-kronika, wykonana samodzielnie przez zdobywającego Odznakę w dowolnej formie.
2. Dopuszcza się elektroniczną wersję książeczki-kroniki zapisaną na płycie CD-R lub DVD-R.
3. W książeczce-kronice należy sporządzić wykaz zwiedzonych obiektów, który powinien zawierać datę wycieczki, potwierdzenia terenowe lub członków kadry programowej PTTK (przodownicy, przewodnicy, instruktorzy wg posiadanych uprawnień, organizatorzy turystyki – tylko jeżeli byli obecni na danej wycieczce) oraz instruktorów

harcerskich i kierowników wycieczek. Honorowane będą również odciski pieczęci z miejscowości, w których znajdują się obiekty.

4. Potwierdzenia, o których mowa w pkt. 3 mogą być zastąpione opisem obiektu, szkicem, rysunkiem, samodzielnie wykonaną fotografią, lub fotografią turysty na tle zwiedzanego obiektu.
5. Z zapisów w książeczce-kronice musi jednoznacznie wynikać, że ubiegający się o Odznakę osobiście oglądał i poznał obiekty wymagane regulaminowo.

V. WERYFIKACJA I PRYZNANIE ODZNAKI

1. W celu weryfikacji i przyznania Odznaki, książeczkę-kronikę należy złożyć w biurze Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie, ul. Batalionu Parasol 3a, 01-120 Warszawa, lub przesłać na adres korespondencyjny (do prezesa) – Roman Henryk Orlicz, ul. Monte Cassino 3 m. 19, 01-121 Warszawa – załączając kopertę zwrotną ze znaczkiem na list polecony, jak przy nadaniu.
2. Zweryfikowana książeczka-kronika jest zarazem legitymacją posiadanej Odznaki i uprawnia do jej nabycia i noszenia.
3. Odznaka przyznawana w trybie regulaminowym jest odpłatna.
4. Odznakę można nabyć w wyżej wskazanym miejscu osobiście, lub drogą pocztową. Opłaty pokrywa zamawiający.
5. Ewidencję zweryfikowanych i przyznanych odznak prowadzi Komisja Weryfikacyjna Odznaki Krajoznawczej PTTK „Na tropie zegarów słonecznych w Polsce”.
6. Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie może w drodze uchwały przyznać osobom szczególnie zasłużonym dla turystyki i krajoznawstwa Odznakę w dowolnym stopniu honorowo z pominięciem przepisów dotyczących trybu jej zdobywania.
7. Odznakę przyznaną honorowo wręcza się wraz z pamiątkowym dyplomem bezpłatnie.

VI. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Zdobywanie Odznaki odbywa się na własny koszt i ryzyko. Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody, których można doznać w trakcie zdobywania Odznaki, jak również za szkody wyrządzone przez zdobywającego Odznakę osobom trzecim.
2. Interpretacja niniejszego regulaminu należy wyłącznie do Komisji Weryfikacyjnej Odznaki Krajoznawczej PTTK „Na tropie zegarów słonecznych w Polsce” powołanej przez Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie.
3. Decyzje Komisji Weryfikacyjnej Odznaki Krajoznawczej PTTK „Na tropie zegarów słonecznych w Polsce” wydane w zakresie jej działania są ostateczne.
4. Regulamin został uchwalony przez Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie w dniu 26 marca 2012 r. i wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2012 r.

Pomysłodawcą odznaki jest Kol. Andrzej Sadowy.

Regulamin opracowali: Roman Henryk Orlicz – Instruktor Krajoznawstwa Polski (580/P/09) i Przewodnik Turystyki Pieszej II st. (10580) oraz Andrzej Sadowy – Instruktor Krajoznawstwa Regionu (1847/R/08) i Przewodnik Turystyki Pieszej III st. (10372).

Wszelkich informacji o Odznace udzielają autorzy: Roman Henryk Orlicz – tel. (+48-0) 501-094-576, e-mail: romi@o2.pl oraz Andrzej Sadowy – tel. (+48-0) 603-983-025, e-mail: sam-29@wp.pl